

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

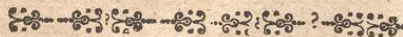
Coloniae Agrippinae, 1671

Art. I. Vtrum ad remissionem peccatorum venialium, necessaria sit aliqua
pœnitentia interior, eaque debeat esse formalis; vel sufficiat virtualis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

90. Obijcies quartò : Sublatâ causâ tollitur effectus : Sed culpa peccati est causâ reatûs pœnæ tam æternæ quàm temporalis , remittiturque omnino per pœnitentiam peccatum quoad culpam : Ergo & quo ad pœnam , sive temporalem , sive æternam.

91. Respondeo peccatum esse quidem causam reatûs pœnæ temporalis , sed præcisè quoad fieri ipsius , non verò quoad ejus conservationem ; quare non est mirum , quod peccato omnino quoad culpam remisso , ejusmodi reatus relinquatur & conferretur : sicut mirum non est , quòd sublato & defuncto patre , filius adhuc remaneat & vivat.

DISPUTATIO IV.

De remissione peccatorum venialium.

Ad questionem 87. D. Thomæ.

Cum pœnitentia , non solum peccata mortalia , sed etiam venialia remittere valeat , ut omnes ejus effectus explicemus , præcedenti disputationi istam subjungimus , in qua de remissione peccatorum venialium breviter disseremus.

ARTICULUS PRIMUS.

Utrum ad remissionem peccatorum venialium , necessaria sit aliqua pœnitentia interior , eaque debeat esse formalis , vel sufficiat virtualis ?

§. 1.

Referuntur sententia : & vera eligitur , & duplici conclusione explicatur.

1. In hujus difficultatis resolutione duæ sunt extremæ sententiæ , & alia media. Scotus enim , Gabriel , & alii , negant esse necessarium ullum actum pœnitentiæ , etiam virtualis , ad remissionem peccatorum venialium , & ad eam sufficere existimant quemcumque actum bonum , qui magis placeat Deo , quàm displiceat peccatum veniale , licet ad ejus remissionem non ordinetur. Durandus è contra asserit necessarium esse actum pœnitentiæ formalis ad remissionem peccati venialis. Alii verò Theologi , tam domestici , quàm extranei , cum S. Doctore hic art. 1. docent , ad remissionem peccatorum venialium , necessarium quidem esse aliquem actum pœnitentiæ , illum tamen non debere esse actum pœnitentiæ formalis , sed sufficere actum pœnitentiæ virtualis. Pro hac opinione , & contra præcedentes.

2. Dico primò , ad remissionem peccatorum venialium non sufficere quodcumque opus bonum & meritorium vitæ æternæ , sed requiri necessariò aliquem actum pœnitentiæ. Ita D. Thomas hic art. 1. ubi sic discurret : Remissio culpa fit per conjunctionem hominis ad Deum , à quo aliquatim separat culpa : Sed hac separatio perfectè quidem fit per peccatum mortale , imperfectè autem per peccatum veniale ; nam per peccatum mortale mens omnino à Deo aver-

titur , utpote contra charitatem agens ; per peccatum veniale retardatur affectus hominis , utpote in Deum feratur. Et idè utrumque peccatum remittitur voluntas hominis , quia per utrumque detrahuntur voluntas hominis , per immoderatam rationem ad bonum creatum. Sicut enim peccatum mortale remitti non potest , quando voluntas peccati adhæret : ita etiam nec peccatum veniale , quia non remittitur voluntas , manet effectus. Quibus venialibus insinuat rationem , quâ probatur primò conclusio. Peccatum veniale causat aliquam detractionem in voluntate hominis , non quatenus circa ultimum finem , sed circa mediocris rationem ad bonum creatum ; unde ad remissionem peccati venialis requiritur quod talis detractionem reparetur sive tollatur : Sed tolli nequit , nisi aliquam pœnitentiam sive displicentiam detrahatur quia nihil expellitur nisi à suo contrariis : nam etiam , quia quando voluntas actus per virtutem peccati non retrahatur inordinatè in bonum ad creaturam , semper mortaliter censetur perseverare in illo ; nam quando non retrahatur actum quem semel elicit , semper censetur velle illum : Ergo ad remissionem venialium , aliquis actus pœnitentiæ requiritur.

Probat ut secundò conclusio : Cum peccatum sive mortale sive veniale non remittatur , sed de facto , & per solam non imputationem detractionem condonationem , sed per actum vel meriti ipsi contrariam , sive cum eo incompensabilem , illi actus duntaxat sufficiunt in homine sufficere ad remissionem venialium , qui sunt incompensabiles cum peccatis illis : Sed non quod hoc opus meritorium est incompensabile cum peccato veniali , aliis enim remanens in tali peccato , nihil omnino meretur : Ergo ad remissionem peccatorum venialium , non sufficit quodcumque opus bonum & meritorium vitæ æternæ , sed requiritur necessariò aliquis actus pœnitentiæ.

Confirmatur : Si quodcumque opus meritorium sufficeret ad remissionem peccati venialis , vel quia æquè aut magis placeret Deo , quàm peccatum veniale displiceat , ut dicit Scotus ; vel quia facit hominem magis amicum Deo , & dignum majori gratiâ & gloriâ : Non primò , aliis enim aliquando aut nullum remitteretur peccatum veniale , aut innumera , si essent , remitterentur tantum actum meritorio ; quia non est major ratio quare hoc potius quàm illud remittatur , præsertim quando sint æqualia inter se ; quod tamen nec de actu quocumque charitatis concedunt Doctores. Nec etiam secundum , quia quodcumque gratia sit intensa ; non habet incompensabilitatem cum peccato veniali.

Dico secundò , ad remissionem venialium non requiritur necessariò pœnitentia formalis , sed sufficit virtualis. Ita S. Thomas articulo citato , ubi post verba superiori conclusione adducta , subdit : Exigitur autem ad remissionem peccati mortalis , perfectior pœnitentia , ut scilicet homo actualiter peccatum mortale commissum detestetur quantum in ipso est , ut scilicet diligentiam adhibeat ad rememorandum singula peccata mortalia , ut singula detestetur. Sed hoc non requiritur ad remissionem venialium peccatorum. Non tamen sufficit debet virtualis displicentia , quia habetur per habitum charitatis , vel pœnitentiæ virtutis ; quia si charitas non compareret peccatum veniale quod par est falsum. Unde sequitur quod requiritur quodammodo

virtutis displicentia; puta cum aliquis hoc modo fer-
tur secundum affectum in Deum & res divinas, ut
quidquid sibi occurreret quod eum ab hoc motu retar-
daret, displiceret ei, & daret se hoc commisisse,
etiam si actu de illo non cogitaret. Quibus verbis
aperte docet, ad remissionem venialium non
requiri necessarium penitentiam formalem, sed
sufficere virtualem.

Ratio etiam id suadet: Primò, quia sola peni-
tentia virtualis sufficienter opponitur veniali;
nam sicut in veniali est recessus non quidem ab
amicitia, sed à familiaritate Dei, & conversio ali-
qua inordinata ad creaturam; ita in penitentia
virtuali, qualis est actus charitatis, est accessus ad
familiaritatem Dei, & recessus à creatura.

Secundò, Multò plus requiritur ad remissio-
nem peccati mortalis, quam ad remissionem pec-
cati venialis: Sed ad remissionem peccati morta-
lis sufficit penitentia virtualis, saltem per acci-
dens, ut disputatione præcedenti ostensum est:
Ergo eadem sufficit ad remissionem peccati veni-
alis, etiam per se & ex natura rei.

Tertiò, Peccata venialia non sunt de necessi-
tate confessionis, nec per consequens etiam de
necessitate contritionis: Ergo remittuntur sine
ordine ad contritionem, atque adeò sine peni-
tentia formali.

Quartò, Sacramentalia aliqua cum devotione
suscepta, habent vim ad remittendum peccata
venialia, ut infra dicemus: Ergo à fortiori remit-
tuntur peccata venialia per actum charitatis vel
devotionem ad res divinas. Pater Consequentia,
actus enim charitatis magis opponitur veniali-
bus peccatis, quam sacramentalia. Dixi per actum
charitatis: vel devotionem ad res divinas, quia no-
mine penitentiae virtualis, intelligitur non so-
lum actus charitatis quo movemur in Deum, sed
etiam omnis motus quo quis accenditur in res di-
vinas, ut venialia displiceant, si memoria occur-
rerent: talis enim motus potest dici penitentia
virtualiter aut æquivalenter, totque remittet pec-
cata venialia, quot formaliter aut virtualiter dis-
plicebunt, & omnia, si omnia displiceant sub ali-
qua ratione communi omnibus, puta sub ratione
divinae offensae.

§. II.

Solvuntur obiectiones.

Obijcies primò contra primam conclusio-
nem: D Thomas hic art. 1. ad 2. affirmat
martyrium & baptismum purgare ab omni culpa
tam veniali quam mortali, si non inveniatur vo-
luntatem actu adhaerentem peccato: Ergo censet
ad remissionem venialium non requiri necessa-
rio actum penitentiae.

Respondet S. Thomam in eo qui ad marty-
rium vel ad baptismum accedit cum peccatis veni-
alibus aut mortalibus, supponere præcessisse
aliquem actum attritionis, quo posito, ut deinde
martyrium aut baptismum peccata remittant suf-
ficient, si inveniatur voluntatem Martyris vel bap-
tizantis actu peccato non adhaerentem. Quod au-
tem hoc supponat, patet tum ex corpore articu-
li, ubi ad utraque peccata dimittenda requirit
penitentiam: tum quia eodem modo loquitur de
remissione mortalium & venialium, per marty-
rium & baptismum: nemo autem dicet, de facto
martyrium vel baptismum mortalia remittere si-
ne attritione.

Tom. 7.

Dices, Si baptismus & martyrium non remit-
tant peccata venialia, sine attritione formali aut
virtuali de illis, poterit prudenter dubitari, an ali-
quibus baptizatis ad peccata venialia valde prop-
ensis, talia peccata per baptismum remissa fue-
rint, subindeque conveniens satisfactio poterit
pro illis imponi, quod in Ecclesia inauditum est.
Poterit quoque Ecclesia prudenter orare pro ali-
quibus Martyribus, ut Deus illis remittat penas
peccatorum venialium, cum quibus decesserunt.
Quod est contra sensum & praxim Ecclesiae, &
contra illud S. Augustini, *Injuriam facit Mar-
tyri qui orat pro Martyre.*

Respondet negando utramque sequelam, cum
enim ea sit vis baptismi & martyrii, ut remittat
omnia peccata tam mortalia quam venialia ante
ipsum commissum, quoad reatum culpae, & totius
penae, nisi sit obex; si quis baptismum suscepit,
aut martyrium passus est, cum obice negativo circa
venialia, defectu attritionis de illis, cum primum
postea ponitur attritio, tolluntur omnia venialia
quoad culpam & quoad penam integram: quare
non est imponenda satisfactio baptizatis cum tali
obice, sed tantum hortandi sunt, ut quamprimò
atterantur, & obicem tollant. Similiter non est
orandum pro Martyre post ejus mortem, ut à
penis liberetur, quia in instanti separationis ani-
ma à corpore, vel paulò ante, præsumptum in actu
serventissimum contritionis vel charitatis, quo
liberatur ab omni pena peccatis venialibus debi-
ta, quæ ante mortem non expiavit.

Obijcies secundo: Omnis actus dilectionis, etsi
non sit virtualis displicentia de venialibus, est me-
ritorius gloriae aeternae: Ergo à fortiori meretur
remissionem venialium; qui enim potest id quod
est majus, à fortiori potest id quod est minus. Er-
go ad remissionem venialium non requiritur ne-
cessario actus penitentiae formalis aut virtualis.

Respondet, concessio Antecedente, negando
Consequentiam, quia actus charitatis per se ordi-
natur ad promerendam vitam aeternam, non au-
tem ad remissionem venialium, nisi cum illis ha-
beat oppositionem, quam non habet, si non sit
virtualis saltem eorum displicentia. Illud verò
axioma, *qui potest maius, potest & minus*, habet
locum solum in his quæ sunt ejusdem rationis,
aut subordinata, qualia non sunt remissio culpæ
venialis, & meritum vitæ aeternae.

Obijcies tertiò: Qui meretur finem, meretur
tollì impedimenta ad finem: sed venialia sunt im-
pedimenta ad gloriam: Ergo qui meretur glo-
riam, meretur etiam remissionem peccatorum
venialium, subindeque ad illam sufficit quodcum-
que opus bonum & meritorium vitæ aeternae.

Respondet distinguendo Majorem: Qui mere-
tur finem, meretur tollì impedimenta essentialia
ad finem, concedo. Meretur tollì impedimenta
accidentalìa, nego. Alioquin qui meretur glo-
riam, mereretur totius penae temporalis remis-
sionem, nam hæc etiam est impedimentum ad
illam. Cum igitur venialia solum sint impedi-
mentum accidentale, retardans, non tollens glo-
riam, non sequitur, quod qui meretur gloriam,
meretur semper remissionem venialium: possu-
mus enim elicere opus bonum & meritorium vi-
tæ aeternae, retinendo affectum ad aliquod venia-
le peccatum autem veniale (ut infra dicemus)
non potest remitti, saltem de via ordinaria,
quandiu homo retinet affectum ad illud.

Obijcies quartò cum Soto: Macula peccati
A 22 venia-

venialis consistit in obligatione ad penam temporalem: Sed pena temporalis debita peccato veniali, sine actu penitentiae remitti potest: Ergo & tolli macula peccati venialis. Minor videtur certa, Major verò ex eo probari potest, quod cum peccatum veniale non causet privationem gratiae nec convertat hominem ad creaturam tanquam ad ultimum finem, transacto actu peccati venialis, nihil ex eo remanere potest, quod habeat rationem maculae, seu peccati habitualis, nisi reatus seu obligatio ad penam temporalem.

19 Respondeo negando Majorem, tum quia obligatio ad penam est quid consequens culpam; ideo enim aliquis dignus est pena quia peccavit, & veniale est proprie culpa, cum sit materia confessionis, quae non versatur nisi circa culpas. Tum etiam, quia alioquin posset veniale remitti ei qui haberet actuale propositum illud in futurum committendi; nam posset solvere pro praeterito, & simul habere propositum committendi aliud in futurum. Ad probationem in contrarium, respondent aliqui, maculam peccati venialis consistere in conversione inordinata ad bonum commutabile, non quidem quae sit contra ipsum Deum simpliciter loquendo, sicut ea in qua consistit peccatum mortale, sed tantum praeter Deum atque adeò retardans affectum, ne prompte in eum feratur. Cui responsioni manifeste favet D. Thomas hic art. 2. ad 3. ubi ait quod sicut in corpore contingit esse maculam dupliciter: uno modo per privationem eius quod requiritur ad decorem, puta debiti coloris, aut debite proportionis membrorum; alio modo per inductionem alicuius impediens decorem, puta luti, aut pulveris: ita etiam arguitur induci macula, uno modo per privationem decoris gratiae per peccatum mortale; alio modo per inclinationem affectus inordinatam ad aliquid temporale, & hoc fit per peccatum veniale. Alii verò censent, quod sicut macula peccati mortalis non consistit in aliquo positivo, sed in privatione gratiae sanctificantis, in anima peccatoris ex praeterito actu peccati resultante, ut in Tractatu de peccatis cum Carmelitis Salmanticensibus docuimus: ita macula peccati venialis non consistit in aliquo positivo, sed in privatione fervoris charitatis, seu illius habilitatis quam habet charitas, ut prompte feratur in Deum, Et hæc etiam solutio probabilis est, & his quæ loco citato Tractatus de peccatis docuimus, omnino consona.

20 Dices, Ex hoc sequeretur, quod peccatum veniale non posset tolli seu remitti nisi per actum charitatis, privatio enim non potest tolli nisi per formam oppositam. Sequeretur etiam non posse remitti unum veniale sine alio: si enim macula peccati venialis opponatur privativè actuali fervori charitatis, non poterit sine fervore charitatis remitti: Sed charitatis fervor quodcumque peccatum veniale excludit: Ergo non poterit unum peccatum veniale remitti, nisi simul omnia deleantur.

21 Respondeo negando sequi duo illa inconvenientia. Non quidem primum, cum enim macula peccati venialis consistat in privatione aut diminutione illius fervoris & prosperitatis quæ anima fertur in Deum, ei non solum opponitur actus charitatis, sed etiam actus religionis & aliarum virtutum, quo quis ita fertur in Deum vel res divinas, ut venialia displicerent, si memoria occurrerent: unde per illos actus (ut supra dicebamus) peccata venialia remitti possunt, quia

A actus illi, sunt actus penitentiae virtualiter æquivalentes, ut colligitur ex D. Thoma hic art. 1. ubi docet peccata venialia posse remitti per virtutem dispensantem. Sicut inquit, inquit, quis hoc modo fertur secundum affectum in Deum, ut res divinas, ut quidquid sit sciat et quod cum hoc motu retardaret, displiceret ei, & delatit si non commississet.

Secundum etiam inconveniens non sentitur in nostra doctrina; cum enim fervor charitatis habeat quandam latitudinem, fieri potest ut alius fervor charitatis opponatur solum aliquotibus peccatis venialibus, non tamen omnibus (quantum tantus est, ut formalem aut virtutem dispensantem includat) subindeque licet per solum charitatis fervorem aliqua peccata venialia remittantur, non tamen omnia.

Obijciunt quartò cum Durando contra beatam conclusionem: Peccatum veniale non tollitur nisi per suum oppositum: Sed penitentia virtualis illi non opponitur: Ergo peccatum veniale non remittitur per penitentiam virtutem, sed solum per displicentiam & penitentiam formalem. Major patet, Minor probatur. Tum quia actus fervidus charitatis potest esse cum peccato veniali: Tum etiam quia devotio ad res divinas, & mendacium jocosum v. g. nullam habent oppositionem; mendacium enim solum opponitur veritati, non verò devotio aut charitas. Praeterea quam quod devotio & charitas afferunt remissionem, subindeque non important dolorem requiritum ad remissionem peccati.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem, & ad primam ejus probationem dico, quod quamvis possit esse actus fervidus charitatis cum aliquo veniali, cujus non est virtualis penitentia, & retardatio; nequit tamen esse veniali, cujus est virtualis penitentia aut retardatio. Ad secundam dicendum, quod licet veritas aut devotio non opponatur mendacii joso, secundum ejus rationem specificam, licet enim ei tantum opponitur veritas, opponitur tamen ei secundum rationem genericam peccati venialis; cum enim prompte tendat in Deum, opponitur retardationi tendentiae in illum, quæ retardationem peccatum veniale secundum rationem genericam importat. Gaudium vero illud quod affert devotio est virtualis dispensantia peccati venialis, cum sit delectatio de ejus contrariis.

§. III.

Tria corollaria ex precedenti doctrina.

EX dictis colliges primò, hoc inter peccata mortale & veniale reperiri discrimen, quod ad remissionem mortalis requiritur per se venialis penitentia, licet per accidens sufficiat penitentia virtualis; ad remissionem verò peccati venialis, per se tantum requiritur penitentia virtualis, nec requiritur penitentia formalis, quod melius esse.

Colliges secundò aliud discrimen inter peccata mortalia & venialia; cum enim peccata mortalia non tollantur nisi per gratiam sanctificantem, quæ cum quolibet peccato mortali incompatible est, repugnat unum peccatum mortale remitti sine alio, ut disputatione precedenti in conclusu 4. docuimus. E contra verò cum peccata venialia remittantur per charitatis fervorem, qui

interdum tantus non est, ut omnia venialia excludat, ac virtutalem eorum displicentiam importet, unum vel plura peccata venialia possunt remitti sine aliis.

- Colliges tertio, quod quandiu quis est affectus aliquo modo circa peccatum aliquod veniale, tale peccatum non potest remitti, saltem de via ordinaria, quia talis affectus excludit omnem penitentiam tam formalem quam virtutalem de illo, utpote ipsi contrarius: peccatum autem veniale non potest remitti sine penitentia formali aut virtuali, ut in prima conclusione ostensum est.

ARTICULUS II.

Utrum ad remissionem venialium requiratur gratia?

§. I.

Quibusdam praeiudici difficultas resolvitur.

- Notandum primo, hanc questionem tam de gratia habituali quam de actuali procedere; inquirimus enim, utrum non solum auxilium aliquod supernaturale movens liberum arbitrium, sed etiam gratia habitualis hominem iustificans & sanctificans, ad remissionem peccatorum venialium requiratur?

- Notandum secundo, ad remissionem venialium gratiam habituales posse requiri tribus modis. Primo antecedenter, ut persona sit capax talis remissionis. Secundo concomitanter, quia quodlibet opus remissivum venialis, est etiam meritum gratiae. Tercio formaliter, quia non potest veniale expelli, nisi per gratiam habituales, ut per formam oppositam. His praemissis, pro resolutione difficultatis propositae:

- Dico primo, remissionem peccatorum venialium non posse fieri sine gratia actuali, seu auxilio supernaturali divinae gratiae. Est contra Scotum, Gabrielem, Majorem, & alios, existimantes ad remissionem venialium sufficere actum virtutis naturalis, subindeque ad illam auxilium supernaturale divinae gratiae non requiri. Est tamen D. Thomae hic art. 2. ad 2. ubi ait, quod ad tollendam maculam venialis peccati requiritur aliquis actus procedens ex gratia, per quem removeatur inordinata ad rem temporalem. Et art. 4. ad 2. dicit quod licet ad remissionem peccati venialis non requiratur nova infusio habitualis gratiae, requiritur tamen aliquis gratiae actus.

- Ratio etiam id suadet: Peccatum enim veniale est quoddam malum pertinens ad ordinem gratiae, cum retardet affectum ne prompte tendat ad Deum ut finem supernaturalem, & causet aliquam deordinationem circa media ad talem finem. Sed malum pertinens ad ordinem gratiae, non potest tolli nisi per gratiam, seu ex auxiliis divinae gratiae, unumquodque enim tollitur a suo contrario: Ergo peccatum veniale non potest remitti sine auxilio supernaturali divinae gratiae.

- Confirmatur: Veniale retardat ab ingressu gloriae: Ergo eius remissio non fit sine gratia; quidquid enim conducit ad gloriam, nobis conceditur per Christum; nam ipse est causa totius nostrae praedestinationis, quae dicit certam seriem mediorum, quae sunt in ordine gratiae.

Dico secundo, semper ad remissionem venialium

Tom. V.

lium requiritur gratia habitualis antecedenter. Est etiam D. Thomae hic art. 4. ubi docet ei qui est in peccato mortali, nullum remitti veniale, quia ille caret gratia habituali, quae ad cuiuscunque culpa remissionem praerequitur. Ratio est, quia offensa non tollitur, nisi per satisfactionem factam personae laesae: Sed non potest esse satisfactio hominis ad Deum laesum per peccatum mortale aut veniale, sine gratia habituali: Ergo sine illa nulla offensa sive mortalis sive venialis tolli seu remitti potest. Major patet, Minor probatur. Omnis satisfactio hominis ad Deum debet esse amicabile, & fundata in gratia; cum enim sit infinita distantia hominis ad Deum, nulla potest esse satisfactio hominis ad Deum, nisi ex acceptatione divina: nullum autem opus peccatoris carentis gratia sanctificante, est acceptum Deo, cum sit opus inimici: Ergo omnis satisfactio hominis ad Deum, debet supponere gratiam, & in ea fundari.

Confirmatur: Peccatum veniale diminuit fervorem charitatis, unde sine charitatis fervore non remittitur: Sed charitatis fervor supponit in subiecto gratiam & charitatem: Ergo ad remissionem venialium gratia habitualis in subiecto antecedenter requiritur.

Dico tertio, gratia habitualis non requiritur formaliter ad remissionem venialium. Ita D. Thomas hic art. 2. ad 3. ubi sic discurre: *Sicut in corpore contingit esse maculam dupliciter: uno modo per privationem eius quod requiritur ad decorem, puta debiti coloris, aut debite proportionis membrorum: alio modo per inductionem alicuius impediens decorem, puta luti aut pulveris: Ita etiam anima inducitur macula, uno modo per privationem decoris gratiae per peccatum mortale; alio modo per inclinationem affectus inordinatam ad aliquid temporale. Et hoc fit per peccatum veniale, Et ideo ad tollendam maculam peccati mortalis requiritur infusio gratiae; sed ad tollendam maculam venialis peccati, requiritur aliquis actus procedens ex gratia, per quam removeatur inordinata ad rem temporalem. Quibus verbis Sanctus Doctor conclusionem nostram & docuit & probavit: Id enim requiritur formaliter ad remissionem venialis, quod requiritur ut forma tollens maculam ex eo proveniente: Sed gratiam habituales non est forma tollens maculam peccati venialis, cum ea non consistat in privatione gratiae habitualis, sicut macula peccati mortalis, sed vel in conversione aliqua inordinata ad bonum commutabile, retardante affectum voluntatis ne prompte in Deum feratur; vel in privatione fervoris charitatis, seu illius habilitatis quam habet charitas ut prompte feratur in Deum, sicut art. praeced. §. 2. in solutione tertiae objectionis declaravimus: Ergo gratia habitualis non requiritur formaliter ad remissionem peccati venialis.*

Dico quarto, remissio venialium non semper habet adjunctam gratiae habitualis infusionem, quae subinde ad remissionem venialium non requiritur concomitanter, sed solum antecedenter. Hanc etiam conclusionem docet & probat Divus Thomas hic art. 2. in corp. his verbis: *Peccatum veniale non contrariatur habituali gratiae vel charitati, sed retardat actum eius, inquantum nimis inhaeret homo bono creato, licet non contra Deum; Et ideo ad hoc quod peccatum veniale tollatur, non requiritur quod infundatur aliqua habitualis gratia; sed sufficit aliquis motus gratiae vel charitatis ad eius remissionem.*

A a a ij

Sol-